

ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ ОЧИМА МОЛОДІ

Творцями нашого сьогодення і тим паче майбутнього є молодь. Тому закладені в її світогляд ціннісні установки та переконання згодом стануть основою для розвитку держави. Звідси важливо з'ясувати засади економічної культури та поведінки юного покоління аби розуміти перспективи нашої країни та мати змогу коректувати виявлені тенденції. З огляду на це метою пропонованої розвідки є виявлення позиції студентства щодо заощаджень як джерела інвестицій в економіку України на основі аналізу результатів проведеного у жовтні 2019 р. соціологічного дослідження.

На сучасному етапі розвитку економіки України особливе значення набуває така категорія, як «заощадження населення». По-перше, обсяг заощаджень є одним з індикаторів стану економіки країни: збільшення обсягу заощаджень, з одного боку, свідчить про підвищення рівня грошових доходів населення, а з іншого - вказує на прагнення населення сформувати резерв фінансових ресурсів на випадок несприятливих ситуацій, як це було наслідком світової фінансової кризи 2008-2009 рр. По-друге, заощадження населення можна розглядати як одне з джерел інвестування економіки країни [4]. Для реалізації поставленої мети протягом жовтня 2019 р. було опитано шляхом анкетування 200 студентів Житомирського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ у віці 14-16 років.

За матеріалами опитування виявилось, що 87% молодих людей наполягає на обов'язковості заощаджень як буденної практики для пересічного українця, а також 64,8% із них вважають себе ошадливими людьми. Це вкладається у загальнодержавні тенденції поведінки населення в умовах економічної кризи. Адже за даними НБУ протягом останніх років зберігалися повільні темпи економічного зростання і недостатнє зростання внутрішнього виробництва, помітно посилюється інфляційний тиск. До того ж, спостерігається недостатній обсяг інвестування, проблеми зі своєчасним освоєнням грошей фінансових організацій та інших фондів на інфраструктурні проекти; частка непрацюючих кредитів в українській економіці сягнула 54,31% (станом на жовтень 2018); спостерігалися проблеми з відшкодуванням підприємствам ЖКГ пільг та субсидій тощо. [1]

Яка ж першочергова мета заощаджень для сучасної молоді? Для 80,7% респондентів – це відкладання коштів для придбання певної вартісної речі (в першу чергу техніки), 6,5 % просто не люблять марнотратства, 5% економлять про всяк випадок («на чорний день»), 4% - не визначились. Ці показники демонструють нам явну недовіру молодих людей до кредитних установ. Адже на запитання про джерела коштів на термінові витрати всі (!) опитані відхилили варіант взяття кредиту у банку, ломбарду чи позики в іншій фінансовій установі. Причиною цього є сумний досвід банківської сфери в Україні останнього десятиріччя, коли часто відбувався фінансовий крах банків через неефективну та ризиковану кредитну політику, характерними рисами якої були висока ставка по кредиту, нерегульованість нормативно-правової бази дозволяла укладати завідомо не вигідні угоди з клієнтами [5, с. 794].

Ще однією цікавою тенденцією є відкладання коштів для непередбачуваних екстрених витрат. Вона була закладена ще в радянські часи і потужно вкоренилась у нашому менталітеті, передаючись із покоління в покоління. Винною у цьому є стабільна державна нестабільність, коли кожен новий уряд несе радикальні зміни у соціально-політичне життя, при чому часто суперечливого або відверто протилежного характеру. Як наслідок, фінансову сферу і країну загалом лихоманить, а народ звекає «страхуватись». Звідси і схильність тримати заощадження при собі, нікуди їх не вкладаючи. Адже при невпевненості у завтрашньому дні, громадянинові гроші можуть знадобитись у будь-яку хвилину, а із бізнесу їх швидко не виведеш.

На запитання про способи заощаджень респонденти відповіли, що за необхідності в першу чергу будуть економити: на розвагах – 32%, на освіті – 30%, на транспорті – 14%, на продуктах харчування – 11%, на одязі – 9%, важко відповісти – 4%. Тобто отримані результати цілком вкладаються у т.зв. піраміду потреб А. Маслоу якщо її розглядати у зворотному порядку: спочатку відкидають духовні потреби, потім комфорт-безпеку і лише тоді скорочують фізіологічні запити.

Найкращими способами збереження заощаджень молодь визнала: банківський депозит 46,9%, банківський депозитарій – 25%, домашнє зберігання – 21,9%, вклад у акції підприємства – 6,2%. Тобто спостерігається деяка суперечливість: при тотальному запереченні банківських кредитів бачимо значну довіру до депозитів (71,9%!). Такий перекик вимушений – загальна недовіра до фінансових установ як була, так і лишається, однак при значному рівні інфляційних процесів в країні депозит – єдина можливість зберегти свої капітали від знецінення. Адже за даними Міністерства фінансів індекс інфляції в Україні у вересні 2019 р. склав 100,7 % [2]. Підтверджує наші висновки і той факт, що всупереч всьому 21,9% наполягає на домашньому зберіганні фінансів. Подібне ставлення населення ще більше шкодить державі, адже у той час коли уряд бере позики у МВФ, значні суми внутрішніх українських коштів умисно виводяться із обігу і лежать мертвим грузом «під подушкою».

У ході дослідження респондентів попросили оцінити схильність українців до інвестування власних заощаджень у вітчизняну економіку. При цьому отримали відповідь, що із загального числа готові до подібної діяльності: 10% осіб – вважає 20,5% опитаних, 20% осіб – 14,1% опитаних, 30% - осіб – 7,7% опитаних, 40% - 51,3% опитаних і нарешті більше 50% - лише 6,4% опитаних. Із наведеної статистики бачимо, що молодь не довіряє державі і не хоче ризикувати аби її підтримати у скрутну годину. Тому вважаємо цілком слушною думку дослідниці Н. Василюги про

те, що відсутність в Україні належного інвестиційного ринку; невиконання основними учасниками інвестиційного процесу покладених на них функцій; недостатній рівень фінансових комерційних посередників; невисокий рівень отриманого доходу основними групами населення; значна частка споживчих витрат; розширення тіньового сектору економіки і необхідність легалізації таких доходів; слабе інформування домогосподарств у сфері інвестиційних можливостей і негативний досвід, отриманий у ході проведення першого етапу приватизації; здійснення інших інвестицій є основними причинами низької інвестиційної активності домогосподарств за сучасних нестабільних умов економічного розвитку [3, с. 93].

Як же боротись із такими негативними тенденціями у сфері інвестування? Молодь дає такий рецепт: проводити просвітницькі кампанії і курси фінансової грамотності – 43,2%, створювати пільгові умови вкладів – 28,5%, а також подавати приклад відомим політикам та митцям, які б зберігали кошти у національних банках чи акціях, а не у закордонних офшорах – 25%.

Таким чином, розвиток України як демократичної держави із сучасною економікою може стати ефективнішим лише за умови активного залучення молоді, оскільки її творчий потенціал та соціальний ресурс є одним з найважливіших основ модернізації суспільства. Разом із тим, зважаючи на виявлені у дослідженні тенденції, необхідні розробка та реалізація активної державної політики, яка з однієї сторони, полягає у стимулюванні активної життєвої позиції юнацтва, усвідомлення ним відповідальності за своє майбутнє і країни в цілому, а з іншої – у забезпечення стабільності банківської системи і національної грошової одиниці з метою уникнення знецінення та втрати фізичними особами їхніх заощаджень; у розбудові фондового ринку, його інфраструктурного забезпечення з метою підвищення доступності до нього індивідуальних інвесторів; у розвитку будівництва та спрощення доступу домогосподарств до ринку нерухомості.

Джерела та література:

1. [Без автора] Економічні підсумки та перспективи України: прогрес, регрес чи статус-кво?: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://icps.com.ua/ekonomichni-pidsumky-ta-perspektyvy-ukrayiny-prohres-rehres-chy-status-kvo/>
2. [Без автора] Індекс інфляції в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2019/>
3. Василюга Н. А. Сутність і функції домогосподарства як суб'єкта ринкових відносин / Н. А. Василюга // Державне управління: теорія та практика – 2016. - №1. – С. 84-94.
4. Іваницька О. Заощадження населення як джерело розвитку інноваційної діяльності на макрорівні: [Електронний ресурс] / О. Іваницька, В. Борсук, В. Яковенко. – Режим доступу: <http://ktru.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/ZAOSHHADZHENNYA.pdf>
5. Швець Ю. Сучасний стан банківського кредитування в Україні: проблеми та перспективи / Ю. Швець, О. Горбачов // Економіка і суспільство. – 2018. – Вип.15. – С. 793-798.